

Õiguskantsler

Kristen Michal
Justiitsministeerium
info@just.ee

Teie

nr

Õiguskantsler 23.11.2012 nr 6-1/121483/1205252

**Soovitus näidisvormi täiendamiseks
Väärteootsuse kättesaamise ajast ja kohast teavitamine**

Austatud minister

Pöördun Teie poole seoses mulle korduvalt esitatud avalduste pinnalt tõusetunud küsimusega kohtuvälise menetleja koostatud väärteoprotokolli olemusest ja selles sisalduvatest andmetest arusaamisest. Avaldajad on mulle kirjutanud, et nad ei teadnud väärteoprotokolliga tutvudes ja seda allkirjastades, et väärteootsust neile ei saadeta, ning avaldasid pahameelt selle üle, et said karistusotsuse määramisest ja trahvi suurusest teada alles kohtutäituri saadetud täitelehelt. Selleks hetkeks lisanduvad lisaks trahvi tasumise kohustusele teatavasti ka täitekulud.

Olen seni oma vastustes asunud seisukohale, et [väärteomenetluse seadustiku](#) § 70 (Väärteoprotokolli koopia menetlusosalisele kättetoimetamine ning kohtuvälise menetleja lahendiga tutvumise aja ja koha teatavaks tegemine) ei ole Eesti Vabariigi põhiseadusega vastuolus ning lisaks selgitanud regulatsiooni eesmärki, seost täitemenetlusega ja rõhutanud inimese enda hoolsuskohustust. Oma arvamustes olen pidanud oluliseks aspekti, et väärteoprotokolli koostamise ajal selgitatakse isikule, mida väärteoprotokolli koostamine endast kujutab, millised on selle õiguslikud järelmid, millised õigused ja kohustused on isikul edasises menetluses, asjaolu, ning et lahendi saamiseks tuleb tal endal kohtuvälise menetleja juurde kohale minna ning et lahend on jõustumisel sundtäidetav kohtutäituri juures. Lisan oma kirjale juurde hiljutise avaldajale saadetud vastuse, milles käsitlesin teemat põhjalikumalt.

Riigikohus on rõhutanud, et menetlusalusele isikule tema õiguste selgitamine on ausa menetluse üks eeldusi, mida menetleja peab täitma väga kohustundlikult. Õiguste ja kohustuste tegelikust ja sisulisest selgitamisest ei saa rääkida siis, kui menetlusalusele isikule ulatatakse õiguste ja kohustuste kirjalikku loetelu sisaldav menetlusdokumendi blankett koos sõnadega "lugege läbi ja kirjutage alla". Samas on Riigikohus möönnud, et üldjuhul tuleb õiguste ja kohustuste selgitamine kui faktiline asjaolu lõppkokkuvõttes lugeda tuvastatuks menetlusaluse isiku allkirjaga. Riigikohtu hinnangul on piisavalt mõistlik alus eeldada, et täiskasvanud inimene on teadlik enda allkirja tähendusest ega toimi allkirja andes kergemeelses lootuses seda igal enesele sobival hetkel tagasi võtta.¹

¹ RKKKo 02.05.2007 nr [3-1-1-6-07](#), p 6. Vt ka RKKKo 20.04.2011 nr 3-1-1-29-11, p 8: „[---] õiguste ja kohustuste tutvustamist menetlusalusele isikule ei saa viia läbi elektronposti teel. [---] Õigusi ja kohustusi sisaldava teabe saatmine elektronkirja tekstis või selle manuses koos muu väärteomenetlust puudutava infoga võib tuua endaga kaasa

Paraku näitavad aga samas küsimuses minu poole korduvad pöördumised seda, et endiselt ei saada VTMS §-st 70 ja väärteprotokolli olemusest alati õigesti aru. Alahindamata Riigikohtu esile toodud menetleja kohustust selgitada menetlusalusele isikule tema õigusi ja kohustusi, leian, et praktika muutmisele ja isikute teadlikkuse tõstmisele võib kaasa aidata [väärteprotokolli näidisvormi](#) andmete täiendamine viisil, millest tulenevalt on õiguslaste teadmisteta isikul võimalik suuremate raskusteta asja olemusest ja edasisest käigust aru saada. Seetõttu palun Teil kaaluda väärteprotokolli näidisvormi muutmist ning sellel lihtsas keeles selgitamist, et kohtuvälise menetleja lahendit isikule kätte ei toimetata, kohtuväline menetleja langetab igal juhul lahendi (karistusotsuse) ja selle tegelik kättesaamine (järeletulemine) on isiku jaoks määrava tähendusega. Samuti võiks veelgi selgemalt esitada teabe selle kohta, et karistusotsuse tegemisel pööratakse see sundtäitmisele täitemenetluse kaudu.

Palun Teil mulle võimalusel kuu aja jooksul teada anda, kas peate võimalikuks minu ettepanekut arvestada või on isiku õiguste paremaks tagamiseks mõeldavad muud lahendused.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Indrek Teder

Lisa: õiguskantsleri kiri 6-1/121483/1205250, 5 lehte 1 eks

Helen Kranich 693 8446
helen.kranich@oiguskantsler.ee

olukorra, kus menetlusalune isik ei pööra sellele teabele vajalikku tähelepanu. Õiguste ja kohustuste tutvustamine hõlmab endas ka menetlusaluse isiku võimalust saada menetleja käest lisainformatsiooni oma menetluslike õiguste ja kohustuste kohta. Elektronposti teel saadetud info korral efektiivne lisateabe küsimise võimalus menetlusalusel isikul aga puudub. Seega ei ole elektronposti abil menetlusalusele isikule võimalik tema õigusi ja kohustusi efektiivselt tutvustada ning sel moel toimimine rikub tema kaitseõigust.“